

АРХІТЕКТУРА БУДІВЕЛЬ І СПОРУД

DOI: <https://doi.org/10.32347/2077-3455.2025.73.421-437>

УДК 72.01 + 725

Борисенко Артем Сергійович,
*доктор філософії (архітектура),
старший викладач кафедри архітектури будівель і споруд
Харківського національного університету міського господарства
імені О.М. Бекетова*

Artem.Borysenko2@kname.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0001-5629-2768>

Лукьянов Сергій Сергійович,
*здобувач другого (магістерського) ступеня освіти,
191/G17 «Архітектура та містобудування»
Харківського національного університету міського господарства
імені О.М. Бекетова*

Serhii.Lukianov@kname.edu.ua
<https://orcid.org/0009-0002-6145-173X>

ВІДОБРАЖЕННЯ РЕГІОНАЛЬНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ В АРХІТЕКТУРІ ЕТНОКУЛЬТУРНИХ ЦЕНТРІВ РІЗНИХ КРАЇН

Анотація: у дослідженні розглянуто особливості формування етнокультурних громадських центрів на прикладі зарубіжних об'єктів. Визначено архітектурні, функціональні та соціальні чинники, які можуть бути адаптовані при проєктуванні подібних просторів в українському середовищі.

Ключові слова: етнокультурний центр; громадський простір; інтеграція спадщини; мультифункціональність; комплексне архітектурне проєктування; інноваційні інформаційні технології.

Постановка проблеми. У сучасному світі, який характеризується процесами глобалізації, урбанізації та культурної стандартизації, дедалі актуальнішою стає потреба у збереженні й популяризації етнокультурної спадщини як основи національної ідентичності [1]. Етнокультурні центри, як особливий тип архітектурно-містобудівних об'єктів, відіграють ключову роль у формуванні сталого культурного середовища, створюючи простір для збереження, трансляції та переосмислення нематеріальної культурної спадщини у формі, доступній для сучасного суспільства [2].

Попри велику кількість культурно-дозвіллевих закладів, саме етнокультурні центри поєднують у собі функції освітньо-просвітницьких, туристичних та інтеграційних платформ, особливо важливих у регіонах з етнічною строкатістю або з яскраво вираженим історичним бекграундом. Водночас в Україні спостерігається недостатній рівень комплексного підходу до проєктування таких центрів – часто вони не враховують локальний культурний контекст, потреби місцевих громад або туристичний потенціал території [3].

В зв'язку з цим виникає необхідність у вивченні успішних практик створення етнокультурних центрів, аналізі принципів їх планувальної організації, змістового наповнення та архітектурного образу з метою розробки актуальних підходів до формування таких об'єктів в Україні. Особливу увагу варто приділити інтеграції нематеріальної культурної спадщини, залученню місцевих спільнот до проєктного процесу та забезпеченню просторової гнучкості центрів, які мають відповідати сучасним соціокультурним викликам.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю формування сучасних етнокультурних просторів в Україні, що поєднують збереження національної ідентичності з інноваційними підходами до архітектури, освіти та громадської взаємодії.

Мета статті – визначення просторових, функціональних і культурних параметрів, які забезпечують ефективність і актуальність сучасних етнокультурних громадських просторів у контексті української архітектурної практики.

Задачі дослідження:

1. Визначити архітектурно-планувальні особливості етнокультурних центрів, що поєднують освітню, рекреаційну та культурну функції, на основі міжнародного та вітчизняного досвіду;
2. Проаналізувати роль таких просторів у збереженні культурної спадкоємності, формуванні громадської активності та створенні інклюзивного середовища для представників різних вікових і соціальних груп;
3. Сформувати систему критеріїв інтеграції етнокультурного змісту в структуру багатфункціональних громадських комплексів, з урахуванням локального контексту, історичної цінності території та викликів сучасного урбаністичного розвитку в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика формування етнокультурних і мультифункціональних центрів дедалі більше привертає увагу дослідників, особливо в контексті збереження культурної спадщини, локальної ідентичності та забезпечення соціальної інтеграції. У сучасних наукових джерелах розглядаються питання архітектурного планування, функціональної організації, культурного призначення та соціального впливу таких просторів.

У статті «Давній Галич – етнокультурний центр середньовічної України» автор аналізує роль давнього Галича як потужного етнокультурного хабу Середньовічної України. На основі історичних та архітектурних даних демонструється, як культурна спадщина, релігійні об'єкти та політична автономія формували місто як центр міжетнічної взаємодії та духовного єднання. Це дослідження важливе для розуміння історичних передумов формування сучасних етнокультурних центрів як осередків культурної пам'яті та самоідентифікації [4].

Стаття «Architectural and planning features of ethnocultural tourist centers» присвячена архітектурно-планувальним особливостям етнокультурних туристичних центрів, що поєднують музейні, освітні, рекреаційні й соціальні функції. Особливу увагу автор приділяє інтеграції традиційної архітектури в природний ландшафт, збереженню локальної ідентичності та адаптації об'єкта до туристичних потреб. Цей матеріал має безпосереднє прикладне значення для формування концепції мультифункціонального комплексу з культурною складовою [5].

У дослідженні «Students' Perceptions of Ethnic and Multicultural Centers» вивчаються соціальні функції етнокультурних центрів у контексті університетського середовища США. Автори виявляють, що такі центри є ключовими для формування безпечного інклюзивного простору, підтримки культурної ідентичності, розвитку міжетнічного діалогу та попередження соціальної ізоляції. Ці висновки важливі для розуміння потенціалу мультикультурних просторів у сучасному міському середовищі як засобу громадської взаємодії та інтеграції [6].

Стаття «The Role of Cultural Centres in the Fields of Children and Youth Artistic Education» аналізує, як культурні центри сприяють розвитку мистецьких здібностей молоді через неформальну освіту. Автор підкреслює роль таких установ у міжкультурному обміні, соціальній адаптації молоді та створенні інклюзивного креативного простору. Це дослідження актуальне для теми, що розглядається, в контексті розробки молодіжного функціоналу всередині мультифункціонального комплексу [7].

У праці «The Accommodation of Regional and Ethno-cultural Diversity in Ukraine» розглядається політика інтеграції культурного різноманіття в Україні, з акцентом на збереження нематеріальної культурної спадщини та інституційні механізми підтримки етнокультурної самобутності. Зокрема, підкреслюється важливість децентралізації, участі громад у розвитку культурної інфраструктури та регіональних особливостей. Це дослідження дає основу для розуміння необхідності формування відкритих громадських просторів як засобу підтримки культурного різноманіття на місцевому рівні [8].

Таким чином, аналіз сучасних досліджень засвідчує зростаючий інтерес до проблеми формування етнокультурних просторів як інструменту збереження ідентичності, соціальної інтеграції та міжкультурного діалогу. Розглянуті праці висвітлюють як історичні аспекти функціонування етнокультурних центрів, так і сучасні підходи до їх архітектурно-планувальної організації, освітньої функції та впливу на молодіжне середовище. Отримані висновки слугують науковим підґрунтям для обґрунтування архітектурно-містобудівної концепції мультифункціонального громадського комплексу з етнокультурним спрямуванням.

Основна частина. В цьому розділі досліджується низка мультифункціональних культурних об'єктів, які реалізовані в різних країнах світу. Кожен об'єкт оцінюється за групою ключових критеріїв, серед яких: архітектурні особливості, історико-культурна основа, функціональне наповнення, соціальна інтеграція, ландшафтне середовище, туристична інфраструктура та рівень впровадження інноваційних технологій.

З метою полегшення сприйняття результати аналізу кожного об'єкта подаються у формі таблиці. Після цього здійснюється узагальнююче порівняння, що надає можливість виявити найбільш ефективні підходи до проєктування об'єктів даного типу.

Музей етнографії (Néprajzi Múzeum) в Будапешті (Угорщина). Є одним із провідних етнографічних музеїв Європи. Заснований у 1872 році як відділ Угорського національного музею, він став самостійною установою у 1947 році. У 2022 році музей відкрив нову будівлю в міському парку Városliget, спроектовану архітектурною фірмою NAPUR Architect під керівництвом Марцела Ференца. Цей проєкт є частиною масштабної культурної ініціативи Liget Budapest Project, спрямованої на оновлення міського середовища та культурної інфраструктури [9].

Архітектурна концепція нового Музею етнографії в Будапешті є результатом прагнення створити не просто функціональну будівлю, а символічний простір, що об'єднує минуле, сучасне та майбутнє культури. Будівля має сучасну хвилясту форму, що нагадує обриси угорського пейзажу – вона виглядає так, ніби виростає із землі, м'яко переходячи у навколишній ландшафт.

Форма будівлі – дві вигнуті стіни, що «огортають» простір між собою, – створюють динамічне, але гармонійне утворення у парку Városliget. Просторове вирішення підкреслює відкритість до відвідувачів і гнучкість у використанні внутрішніх просторів. За словами архітекторів із Napur Architect: «Плавна вигнутий силует будівлі створює діалог між забудованим та природним середовищем» (рис. 1) [10].

Рис. 1 Будівля музею етнографії (автор фото: Gyorgy Palko).

Особливістю споруди є фасад із перфорованих алюмінієвих панелей, які містять візерунки, сформовані на основі 20 000 зразків угорських етнографічних орнаментів. Ці орнаменти, закодовані за допомогою цифрових технологій, символічно пов'язують музей із предметами з його власної колекції.

Ще однією вражаючою особливістю є зелений дах площею понад 7 000 м², що виконує одночасно функції громадського простору та екологічного елемента. На даху організовано пішохідні доріжки, зони для відпочинку, а також дитячі ігрові майданчики, що дозволяє мешканцям міста використовувати музей в якості частини міського парку. Таким чином, будівля інтегрується в природне середовище, а не існує як ізольований об'єкт.

Крім того, варто підкреслити планувальну гнучкість внутрішніх просторів. Музей передбачає не лише експозиційні зали, але й мультимедійні кімнати, зали для тимчасових виставок, аудиторії для лекцій, коворкінги, кафе та інтерактивні простори. Усі ці зони обладнані зручними навігаційними системами, що сприяє покращенню загального досвіду перебування в музеї (табл. 1).

Таблиця 1. Характеристика Музею етнографії в Будапешті

Критерії	Характеристики
Архітектурні особливості	Хвилеподібна форма, фасад з традиційними орнаментами, частково підземне розміщення.
Історико-культурна основа	Відображення етнографічної спадщини Угорщини через сучасний архітектурний простір.
Функціональне наповнення	Виставкові зали, громадські простори, освітні та культурні заходи.
Соціальна інтеграція	Відкритий доступ для громади, простори для вільного використання.
Ландшафт та середовище	Інтеграція у міський парк, збереження екосистеми, зелений дах.
Інфраструктура для туризму	Туристична привабливість, зручне розташування, інклюзивність.
Інноваційність та сучасні технології	BIM, геотермальні системи, цифрові технології фасаду.

Таким чином, Музей етнографії в Будапешті є прикладом успішної інтеграції сучасної архітектури в історичне міське середовище, що сприяє збереженню та популяризації культурної спадщини.

Центр культури та історії йоруба імені Джона Рендла у Лагосі (Нігерія).

Центр культури являє собою вражаючий зразок сучасної архітектури, що має глибоке коріння в культурній спадщині народу йоруба. Він знаходиться в районі Онікан і був урочисто відкритий у жовтні 2024 року після повномасштабної реконструкції історичного басейну та меморіального залу, які були зведені в 1928 році. Проєкт реалізовано архітектурною фірмою SI.SA під керівництвом Сеуна Одуволе, з метою створення простору, який поєднує культурну спадщину з сучасними потребами суспільства [11].

Архітектурна концепція центру черпає натхнення з традиційної архітектури йоруба, використовуючи фрактальні форми та візуальні метафори, що відображають філософські та мистецькі цінності цієї культури. Фасад будівлі оздоблений металевими решітками, що нагадують традиційне ткацтво, а також має зелений дах, який інтегрує споруду в навколишній ландшафт і забезпечує додатковий простір для відпочинку (рис. 2) [12].

Рис. 2 Будівля центру культури історії йоруба імені Джона Рендла
(фото з офіційного сайту <https://www.jrandlecentre.com/>)

Внутрішній простір центру спроектовано як інтерактивну подорож у світ культури йоруба. Відвідувачі мають можливість ознайомитися з міфами про походження світу, які представлені через аудіовізуальні інсталяції, а також з експозиціями, присвяченими божествам (оріша), традиційному одягу, музиці та іншим аспектам культури. Значна увага приділяється усній традиції, для якої створено спеціальне місце для оповідань.

Центр також включає бібліотеку, конференц-зали, ресторани з сучасною кухнею йоруба та відновлений басейн, що підкреслює його багатофункціональність і відкритість для різноманітних відвідувачів. Цей проєкт не лише забезпечує збереження культурної спадщини, але й сприяє її популяризації серед молоді та туристів, створюючи активний простір для взаємодії та навчання (табл. 2).

Таблиця 2. Характеристика центра культури та історії йоруба імені Джона Рендла

Критерії	Характеристики
Архітектурні особливості	Фрактальні форми, металеві решітки, зелений дах.
Історико-культурна основа	Спадщина йоруба, реконструкція басейну 1928 року.
Функціональне наповнення	Музей, бібліотека, конференц-зали, ресторани, простір для оповідань, басейн.

Таблиця 2. Характеристика центра культури та історії йоруба імені Джона Рендла

Критерії	Характеристики
Соціальна інтеграція	Освітній простір, залучення молоді та туристів.
Ландшафт та середовище	Вписаний у ландшафт району, зелений дах, басейн.
Інфраструктура для туризму	Центр Лагосу, сучасні зручності, культурна привабливість.
Інноваційність та сучасні технології	Аудіовізуальні інсталяції, інтерактивність, зелена архітектура.

Таким чином, Центр культури та історії йоруба імені Джона Рендла є наглядним прикладом того, як архітектура може слугувати інструментом культурного відродження та соціальної інтеграції, поєднуючи традиції з сучасністю в єдиному просторі.

Центр культури Кванлін-Дюн, Вайтгорс (Канада). Центр культури Кванлін-Дюн (Kwanlin Dün Cultural Centre, KDCC) – сучасний культурний комплекс, розташований на березі річки Юкон у центрі міста Вайтгорс, Юкон, Канада [13]. Відкритий 21 червня 2012 року, центр став символом відновлення зв'язків народу Кванлін-Дюн з їх традиційними територіями, а також важливим елементом у здійсненні їхньої Угоди про остаточне врегулювання земельних претензій. Дана установа функціонує як майданчик для збереження, популяризації та передачі культурної спадщини Першої нації Кванлін-Дюн та є відкритою для представників усіх культур.

Архітектура KDCC поєднує сучасні дизайн-рішення з традиційними елементами. Комплекс містить довгий дім, художні студії, галереї, класні кімнати, конференц-зали та відкритий церемоніальний простір. Використання місцевих матеріалів і екологічних рішень підкреслює глибокий зв'язок народу Кванлін-Дюн з природою і історичними традиціями (рис. 3).

Рис. 3 Головний вхід до центру Кванлін-Дюн (фото з офіційного сайту <https://kwanlindunculturalcentre.com/experience-our-culture/nipd/>)

Центр слугує місцем проведення різноманітних культурних подій, зокрема фестивалю Adäka Cultural Festival, який об'єднує митців та виконавців з усіх куточків Північного Заходу. Тут також організовуються виставки, майстер-класи, мовні курси та інші освітні програми, спрямовані на збереження та розвиток культури Першої нації Кванлін-Дюн. Розташування KDCC на березі річки Юкон є вкрай важливим, адже ця територія належить до традиційних земель народу Кванлін-Дюн. Назва «Кванлін» в перекладі означає «вода, що тече через вузьке місце» і стосується каньйону Майлз, що знаходиться неподалік (табл. 3).

Таблиця 3. Характеристика центра культури Кванлін-Дюн

Критерії	Характеристики
Архітектурні особливості	Поєднання сучасного дизайну з традиційними елементами; використання місцевих матеріалів.
Історико-культурна основа	Реалізація Угоди про остаточне врегулювання земельних претензій; повернення до традиційних земель.
Функціональне наповнення	Довгий дім, художні студії, галереї, класи, конференц-зали, відкритий церемоніальний простір.
Соціальна інтеграція	Відкритий для представників усіх культур; проведення культурних та освітніх заходів.
Ландшафт та середовище	Розташування на березі річки Юкон; інтеграція з природним ландшафтом.
Інфраструктура для туризму	Проведення фестивалів та заходів, що приваблюють туристів; наявність виставкових просторів.
Інноваційність та сучасні технології	Використання екологічних матеріалів; сучасні виставкові технології.

Таким чином, центр не тільки відображає культурну спадщину, але й символізує повернення народу до своїх коренів.

Екомузей Пістойських гір (Ecomuseo della Montagna Pistoiese), Тоскана, Італія. Один із перших та найбільш впливових екомузейних проєктів Італії, що реалізує концепцію децентралізованого музею на відкритому повітрі. Він був заснований у 1990 році завдяки ініціативі муніципалітету Сан-Марчелло-Пістойєзе та місцевих спільнот, які прагнули зберегти культурну та природну спадщину регіону Тоскано-Емілійських Апеннінів у контексті зростаючого занепаду гірських територій [14].

Проєкт реалізується в контексті філософії «екомузею», який визначається не лише як простір для експонування артефактів, а й як активна платформа для взаємодії між людиною, природою, історією та локальною ідентичністю. У цій ініціативі передбачено шість тематичних маршрутів (вода, залізо, ліс, камінь, духовність, народні традиції), які охоплюють кілька населених пунктів та об'єктів культурної спадщини, включаючи історичні фабрики, водяні млини, лісництва, гірські села та релігійні споруди.

Ключовим елементом екомузею є історична будівля Палаццо Аккіллі (рис. 4), розташована в місті Гавінана, яка слугує інформаційним центром та простором для проведення тимчасових виставок, семінарів і майстер-класів.

Рис. 4 Палаццо Аккіллі (фото з офіційного сайту екомузею Пістойських гір

<https://www.ecomuseopt.it/>

Тут відвідувачі можуть отримати картографічні матеріали, що демонструють екомузейну мережу, а також дізнатися про культурні події, які регулярно організовуються за участю місцевих мешканців. Велика увага в

діяльності музею приділяється активному залученню громади – зокрема, волонтерів, дослідників, екскурсоводів та майстрів.

Архітектурно екомузей не являє собою єдиної змістовної споруди, а існує у формі ряду адаптованих будівель, споруд та природних об'єктів, які органічно інтегровані у навколишній ландшафт, при цьому не порушуючи його автентичності. Це забезпечує збереження природного середовища та сприяє розвитку сталого туризму.

Просторові рішення вживаються відповідно до екологічної чутливості, охоплюють збереження історичних форм забудови та адаптацію будівель до сучасних вимог: встановлення інформаційних панелей, використання природних матеріалів для реконструкції тощо.

Експозиція музею приділяє значну увагу ремеслам та повсякденній культурі мешканців гір, зокрема, виробництву вугілля, деревообробці, залізній справі та сільському господарству. Окрім того, велика увага надається темі води – як ресурсного елементу та складової локальної ідентичності; в екомузеї представлені функціонуючі водяні млини, акведуки та канали, які демонструються в дії (табл. 4).

Таблиця 4. Характеристика екомузею Пістойських гір

Критерії	Характеристики
Архітектурні особливості	Відсутність єдиної будівлі; адаптація історичних споруд, інтеграція в ландшафт.
Історико-культурна основа	Ремесла, традиційний побут, гірське сільське господарство, водні та лісові ресурси.
Функціональне наповнення	Музеї просто неба, освітні простори, ремісничі майстерні, екскурсійні маршрути.
Соціальна інтеграція	Висока участь громади: волонтери, майстри, екскурсоводи з місцевих жителів.
Ландшафт та середовище	Гірський регіон, природна цілісність, сталий підхід до використання ресурсів.
Інфраструктура для туризму	Навігація, карти, маршрути, інформцентри, доступ до об'єктів у різних селах.
Інноваційність та сучасні технології	Використання природної енергії, демонстрація дії старовинних технологій.

Екомузей виконує важливу соціальну функцію, сприяючи розвитку місцевого туризму, підтримуючи зайнятість у сільських громадах та створюючи можливості для передачі знань між поколіннями. Він виступає не лише як

культурна платформа, а й як інструмент ревіталізації депресивних територій, служачи прикладом ефективного збереження нематеріальної спадщини через архітектурне включення в ландшафт та громадське життя.

Висновки. Узагальнення досвіду чотирьох сучасних етнокультурних центрів – Музею етнографії в Будапешті (Угорщина), Центру культури та історії Йоруба імені Джона Рендла (Нігерія), Центру культури Кванлін-Дюн (Канада) та Екомузею Тоскано-Емілійських Апеннін (Італія) – дозволяє виокремити низку принципів і підходів, які є надзвичайно цінними для подальшого формування аналогічних закладів на території України.

Передусім, спільною рисою успішних етнокультурних проєктів є поєднання сучасних архітектурних рішень із традиційним змістом. Усі розглянуті приклади демонструють різні підходи до репрезентації культурної спадщини через архітектуру: від лаконічної, символічної мови сучасної архітектури (як у Будапешті) до глибоко укоріненої в локальний контекст форми та матеріалів (як у Канаді та Італії). Це підтверджує актуальність адаптивного дизайну в умовах українського середовища – не копіювання, а інтерпретація.

Другою ключовою особливістю є інтеграція етнокультурного простору у повсякденне життя громади. Усі чотири об'єкти функціонують не лише як музеї чи виставкові зали, а як живі культурні платформи, що містять освітні, соціальні, туристичні та мистецькі функції. Це особливо важливо для українського контексту, де багато культурних інституцій залишаються відокремленими від соціальної динаміки громади.

Варто також відзначити активну участь місцевої громади в процесі створення й функціонування центрів, що є критичним для сталого розвитку таких установ. Досвід Канади та Італії підтверджує важливість кооперації з мешканцями, зокрема шляхом їх залучення до проєктування, організації подій, підтримки ремесел і формування туристичних маршрутів.

Ще одним важливим аспектом є мережева або децентралізована модель організації етнографічної інфраструктури. Як показує приклад італійського екомузею, створення системи невеликих локальних культурних осередків може стати ефективною альтернативою великим культурним комплексам, особливо в умовах малих міст і сіл України.

Таким чином, аналіз міжнародного досвіду свідчить про доцільність створення в Україні багатофункціональних, інклюзивних етнокультурних просторів, заснованих на принципах локальної ідентичності, сталого розвитку, відкритості та технологічної гнучкості. Вони можуть стати не лише платформами для збереження спадщини, а й сучасними культурними хабами для майбутніх поколінь (табл. 5).

Таблиця 5. Порівняльна таблиця ключових рис етнокультурних центрів та їх застосування в Україні

Назва об'єкта	Ключові риси	Особливості для адаптації в умовах України	Актуальність для України
Музей етнографії, Будапешт	- Сучасна архітектура, інтегрована з ландшафтом - Символічна форма - Відкритий публічний простір	- Архітектура, що є продовженням ландшафту - Музей як простір спілкування - Простори для різних вікових груп	- Більшість українських музеїв ізольовані від міста — важливо інтегрувати їх у суспільне життя та міський простір
Центр культури та історії йоруба ім. Джона Рендла, Лагос	- Поєднання традиційної архітектури нових форм - Культурна репрезентація - Освітня, культурна, мистецька функції	- Осучаснення етнографічних мотивів у дизайні - Символіка в архітектурі - Поєднання культури, освіти й туризму	- Велика кількість локальних культур в Україні потребує архітектурної репрезентації, особливо в громадах з сильними етноідентичностями (Гуцульщина, Поділля тощо)
Центр культури Кванлін-Дюн	- Відображення ідентичності місцевої громади - Гнучкість простору (події, майстерні, церемонії) - Співучасть громади у створенні	- Створення простору разом із місцевими жителями - Використання локальних матеріалів - Гнучка програма, яка змінюється з часом	- В Україні важливо враховувати думку місцевих громад, особливо у регіонах із сильною етнокультурною спадщиною
Екомузей Тоскано-Емілійських Апеннін	- Децентралізована мережева структура - Використання наявної історичної забудови - Залучення місцевих майстрів і мешканців	- Мережа невеликих локальних культурних центрів - Інтеграція в наявну архітектуру - Основа на краєзнавстві, ремеслах, локальних маршрутах	- Для сільських та гірських територій України (Полісся, Буковина, Слобожанщина) доцільно створювати децентралізовані культурні маршрути, замість великих централізованих установ

Список літератури:

1. Niemets L., Kandyba Y., Kobylin P., Kostrikov S., Dobrovolska N., Telebienieva I. Integral assessment of ethnic tourism in Ukraine: Resource provision and regional features // Communications of International Proceedings. 2021. Vol. 2021 (25). Article ID 3761921. URL: <https://ibimapublishing.com/p-articles/37Tourism/2021/3761921/> (дата звернення: 12.06.2025).

2. Pletsan K., Antonenko V., Havryliuk A., Motsa A., Izhak T. Creative Principles of Cultural Tourism Development in Ukraine. *Wseas transactions on environment and development*. 2022. Vol. 18. Pp. 1085-1093. DOI: <https://doi.org/10.37394/232015.2022.18.103>

3. Кудінова І. П., Терзі С. М. Культурна спадщина – бренд туристичної України. *Вісник Національного Університету «Львівська політехніка». Серія “Проблеми економіки та управління”*. 2023. № 7(2). С. 27-40. DOI: <https://doi.org/10.23939/semi2023.02.027>

4. Баран В. Давній Галич — етнокультурний центр середньовічної України. *Українознавство*. 2017. № 3(64). С.74–81. DOI: [https://doi.org/10.30840/2413-7065.3\(64\).2017.120304](https://doi.org/10.30840/2413-7065.3(64).2017.120304)

5. Баймухамед М., Глаудинова М. Б. Архитектурно-планировочные особенности этнокультурных туристических центров. *QazBSQA Хабаршысы. Сәулет және дизайн*. 2021. №1(79). С.17–23. DOI: <https://doi.org/10.51488/1680-080X/2021.1-02>

6. Reid K. A., Ebede S. S. Students’ perceptions of ethnic and multicultural centers // *International Journal of Multicultural and Multireligious Understanding*. 2016. Vol.5, Issue 5. P.1–8. DOI: <https://doi.org/10.18415/ijmmu.v5i6.436>

7. Jurėnienė V. The role of cultural centres in the fields of children and youth artistic education // *Procedia – Social and Behavioral Sciences*. 2012. Vol. 51. P. 501–505. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2012.08.196>

8. The accommodation of regional and ethno-cultural diversity in Ukraine / eds. A.Aasland, S. Kropp. Cham : Palgrave Macmillan, 2021. XVII, 272 p. (Federalism and Internal Conflicts). DOI: <https://doi.org/10.1007/978-3-030-80971-3>

9. NAPUR Architect Ltd. Museum of Ethnography, Budapest [Electronic resource]. Budapest, Hungary, 2022. URL: <https://architizer.com/projects/museum-of-ethnography-budapest/> (дата звернення: 12.06.2025).

10. NAPUR Architect. Museum of Ethnography Budapest [Electronic resource]. ArchDaily, 08 Jun. 2022. URL: <https://www.archdaily.com/983318/museum-of-ethnography-budapest-napur-architect> ISSN 0719-8884. (дата звернення: 12.06.2025).

11. Singh A. SI.SA reimagines museum design to highlight Yoruba culture and heritage [Electronic resource]. STIRworld, 25 Apr. 2023. URL: <https://www.stirworld.com/see-features-si-sa-reimagines-museum-design-to-highlight-yoruba-culture-and-heritage> (дата звернення: 12.06.2025).

12. J. Randle Centre for Yoruba Culture & History. J. Randle Centre for Yoruba Culture & History [Electronic resource]. URL: <https://www.jrandlecentre.com/> (дата звернення: 12.06.2025).

13. Kwanlin Dün Cultural Centre. URL: <https://kwanlindunculturalcentre.com/> (дата звернення: 12.06.2025).

14. Ecomuseo della Montagna Pistoiese. URL: <https://www.ecomuseopt.it/> (дата звернення: 12.06.2025).

References

1. Niemets, L., Kandyba, Y., Kobylin, P., Kostrikov, S., Dobrovolska, N., & Telebienieva, I. (2021). Integral assessment of ethnic tourism in Ukraine: Resource provision and regional features. *Communications of International Proceedings*, 2021(25), Article 3761921. <https://ibimapublishing.com/p-articles/37Tourism/2021/3761921/> (in English).

2. Pletsan, K., Antonenko, V., Havryliuk, A., Motsa, A., & Izhak, T. (2022). Creative principles of cultural tourism development in Ukraine. *WSEAS Transactions on Environment and Development*, 18, 1085–1093. <https://doi.org/10.37394/232015.2022.18.103> (in English).

3. Kudinova, I. P., & Terzi, S. M. (2023). Cultural heritage as the tourism brand of Ukraine. *Series of Economics and Management Issues (Bulletin of Lviv Polytechnic National University)*, 7(2), 27–40. <https://doi.org/10.23939/semi2023.02> (in Ukrainian).

4. Baran, V. (2017). Ancient Halych as an ethnocultural center of medieval Ukraine. *Ukrainoznavstvo*, 3(64), 74–81. [https://doi.org/10.30840/2413-7065.3\(64\).2017.120304](https://doi.org/10.30840/2413-7065.3(64).2017.120304) (in Ukrainian).

5. Baimukhamed, M., & Glaudinova, M. B. (2021). Architectural and planning features of ethnocultural tourist centers. *QazBSQA Bulletin. Architecture and Design*, (1(79)), 17–23. <https://doi.org/10.51488/1680-080X/2021.1-02> (in Russian).

6. Reid, K. A., & Ebede, S. S. (2016). Students' perceptions of ethnic and multicultural centers. *International Journal of Multicultural and Multireligious Understanding*, 5(Issue 5), 1–8. <https://doi.org/10.18415/ijmmu.v5i6.436> (in English).

7. Jurėnienė, V. (2012). The role of cultural centres in the fields of children and youth artistic education. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 51, 501–505. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2012.08.196> (in English).

8. Aasland, A., & Kropp, S. (Eds.). (2021). The accommodation of regional and ethno-cultural diversity in Ukraine. Palgrave Macmillan. <https://doi.org/10.1007/978-3-030-80971-3> (in English).

9. NAPUR Architect Ltd. (2022). Museum of Ethnography, Budapest. Architizer. <https://architizer.com/projects/museum-of-ethnography-budapest/> (Accessed: June 12, 2025). (in English).

10. NAPUR Architect. (2022, June 8). Museum of Ethnography Budapest. ArchDaily. <https://www.archdaily.com/983318/museum-of-ethnography-budapest-napur-architect> (Accessed: June 12, 2025). (in English).
11. Singh, A. (2023, April 25). SI.SA reimagines museum design to highlight Yoruba culture and heritage. STIRworld. <https://www.stirworld.com/see-features-si-sa-reimagines-museum-design-to-highlight-yoruba-culture-and-heritage> (Accessed: June 12, 2025). (in English).
12. J. Randle Centre for Yoruba Culture & History. (n.d.). J. Randle Centre for Yoruba Culture & History. URL: <https://www.jrandlecentre.com/> (Accessed: June 12, 2025). (in English).
13. Kwanlin Dün Cultural Centre. (n.d.). Kwanlin Dün Cultural Centre. URL: <https://kwanlindunculturalcentre.com/> (Accessed: June 12, 2025). (in English).
14. Ecomuseo della Montagna Pistoiese. (n.d.). Ecomuseo della Montagna Pistoiese. URL: <https://www.ecomuseopt.it/> (Accessed: June 12, 2025). (in Italian).

Abstract

Artem Borysenko, PhD in Architecture, Senior Lecturer of the Department of Architecture of Buildings and Structures, O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv.

Serhii Lukyanov, Student of the Department of Architecture of Buildings and Structures, O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv.

Reflection of regional features in the architecture of ethno-cultural centers of various countries

The research investigates and contrasts four contemporary ethno-cultural centers originating from various geographical and cultural backgrounds: the Museum of Ethnography in Budapest (Hungary), the John Randle Centre for Yoruba Culture and History in Lagos (Nigeria), the Kwanlin Dün Cultural Centre in Whitehorse (Canada), and the Ecomuseum of the Tuscan-Emilian Apennines in Italy. The primary objective of the study is to discern essential architectural, social, and conceptual strategies that may be utilized in the establishment of analogous institutions in Ukraine. Each center analyzed exemplifies a distinct model of incorporating traditional culture within modern spatial and community frameworks.

The Museum of Ethnography in Budapest exemplifies a vibrant amalgamation of minimalist contemporary architecture intertwined with cultural symbolism, thereby establishing a novel open, democratic museum environment. The John Randle Centre, deeply rooted in the rich Yoruba heritage, serves as a cultural revival space, amalgamating educational, research, and performance functions articulated through a compelling sculptural form. The Kwanlin Dün Cultural Centre, grounded in the traditions of the First Nations of Canada, prioritizes indigenous involvement in both its

design and operation, thus creating a significant space for community identity and continuity. In contrast, the Italian Ecomuseum promotes a decentralized and ecological paradigm, accentuating local community engagement, landscape integration, and sustainability in the preservation and activation of intangible heritage.

The case studies illustrate the importance of inclusive, multifunctional, and community-oriented approaches in the conceptualization and functioning of ethno-cultural centers. They underscore the potential of architecture to act not only as a symbolic vessel of tradition but also as a dynamic mediator of contemporary social and cultural dialogue. Given Ukraine's intricate multicultural identity and pressing needs for cultural revitalization and unity, the insights derived from these centers hold substantial significance.

The paper concludes with a series of practical recommendations specifically designed for Ukraine, advocating for locally rooted, flexible, and participatory models for the creation of ethno-cultural centers that can effectively support heritage preservation while promoting creativity, education, and community engagement in the 21st century.

Keywords: ethno-cultural center; public space; heritage integration; multifunctionality; complex architectural design; innovative information technologies.